

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Галунки Оксани Дмитрівни

на тему: «СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ

БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА»,

подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка» (05 – Соціальні та поведінкові науки)

Актуальність теми дисертаційної роботи

Сучасні глобальні трансформації, цифровізація, декарбонізація економіки, а також повномасштабне вторгнення РФ на територію України посилили потребу у переосмисленні ролі інновацій у відновленні та розвитку національного господарства, зокрема у будівельній галузі. В умовах зростання дефіциту ресурсів, втрати виробничих потужностей, скорочення платоспроможного попиту, підвищеної невизначеності зовнішнього середовища та необхідності відбудови інфраструктури особливої ваги набуває питання підвищення ефективності управління інноваційним розвитком будівельних підприємств.

Попри задекларовані на державному рівні пріоритети інноваційного розвитку, практична підтримка інновацій у будівельній галузі залишається вкрай обмеженою. Серед основних стримувальних чинників варто виокремити складність і суперечливість нормативно-правового регулювання, високі вимоги до якості та безпеки будівельної продукції, дефіцит фінансових ресурсів, а також недостатню взаємодію між науковими установами та бізнес-середовищем. Обмежене фінансування науково-дослідних робіт, відсутність ефективної інноваційної інфраструктури, слабка координація дій між учасниками інвестиційно-будівельних проєктів і відсутність належних механізмів оцінки інноваційного потенціалу підприємств поглиблюють кризові явища у сфері впровадження інновацій. У результаті інноваційна діяльність у будівництві втрачає системний характер і значною мірою залишається фрагментарною та реактивною.

Проблематика інноваційного розвитку у будівництві отримала

відображення у працях О.П. Бубенка, С.М. Ілляшенка, І.І. Кичко, В.Г. Федоренка, М.В. Чорної, Ю.А. Чуприни та інших науковців. Відповідно особливої актуальності набуває пошук дієвої системи управління інноваційним розвитком будівельного підприємства, яка дозволить узгодити стратегії інноваційної трансформації із технічними та організаційними параметрами інвестиційно-будівельних проєктів, гармонізувати взаємодію стейкхолдерів, забезпечити адаптацію до вимог ринку, проєктної документації, вимог сталого розвитку, цифровізації та міжнародної сертифікації.

Тема дисертаційної роботи Галунки О.Д. відповідає державним пріоритетам інноваційного розвитку, визначеним законами України «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» та Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності до 2030 року.

Таким чином, дослідження системи управління інноваційним розвитком будівельного підприємства є надзвичайно актуальним, оскільки дозволяє не лише розкрити потенціал галузі, але й запропонувати стратегічні напрями її сталого та конкурентоспроможного розвитку. Зважаючи на вищевикладене, актуальність дисертаційної роботи Галунки О.Д. не викликає сумніву.

Дисертаційна робота Галунки О.Д. має практичну спрямованість та виконана відповідно до тематики плану науково-дослідних робіт Київського національного університету будівництва і архітектури, зокрема: «Удосконалення механізму управління інвестиційними програмами за участю підприємств будівництва» (номер держреєстрації 0120U100375), «Розбудова сучасного економіко-аналітичного інструментарію девелоперського управління підрядним будівництвом» (номер держреєстрації 0115U000860), а також «Цифрова трансформація процесів адміністрування в будівельному девелопменті: організаційно-технологічний та економіко-аналітичний підходи до мультипроєктної діяльності підприємств» (номер держреєстрації 0124U005168).

У межах опрацювання зазначених тем здобувачкою було досліджено особливості інноваційного розвитку будівельних підприємств, розроблено

аналітичні інструменти оцінювання рівня інноваційної активності учасників будівництва, методичні підходи до вибору інноваційних інвестиційних проєктів, а також обґрунтовано фактори впливу на впровадження цифрових інновацій у будівельній сфері. Отримані результати дозволили поглибити наукове розуміння сутності системи управління інноваційним розвитком та надати практичні рекомендації щодо її вдосконалення в умовах сучасних тенденцій та післявоєнного відновлення економіки України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи

Наукові положення, розроблені методичні підходи та рекомендації, викладені в дисертації, є логічно обґрунтованими та науково достовірними. Дослідження базується на комплексному аналізі напрацювань вітчизняних і зарубіжних учених, із використанням загальнонаукових і спеціальних методів. Надійність результатів підтверджується опорою на широку інформаційну базу, що включає чинні нормативно-правові акти України, офіційну статистику, наукові публікації, довідкові матеріали, а також особисті спостереження авторки та проведені аналітичні узагальнення.

У роботі застосовано сучасний методологічний інструментарій: абстрагування, аналіз, синтез, діалектичний підхід, економіко-статистичні та графічні методи, анкетне опитування, економіко-математичне моделювання. Структура дисертації логічно узгоджена з її метою, забезпечує послідовне вирішення поставлених завдань і досягнення наукових результатів, що мають елементи як удосконалення, так і подальшого розвитку наукових підходів.

Оцінка змісту, завершеності та оформлення дисертації

Представлена на рецензування дисертаційна робота Галунки О.Д. на тему «Система управління інноваційним розвитком будівельного підприємства» складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 245 сторінок, у тому числі 202 сторінки основної частини. Список використаних джерел налічує 180 найменувань, наявні 5 додатків та довідки про впровадження результатів

дослідження.

У вступі коректно сформульовано актуальність теми, визначено мету та завдання дослідження, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, обґрунтовано наукову новизну, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів. Висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, зазначено особистий внесок здобувачки, а також відображено напрями апробації наукових положень.

У першому розділі дисертації здійснено теоретико-методичне обґрунтування понятійно-категоріального апарату дослідження інноваційного розвитку підприємств у будівельній галузі. Узагальнено секторальні особливості інноваційної діяльності у сфері будівництва, досліджено міжсуб'єктні взаємозв'язки в межах інвестиційно-будівельного проєкту (ІБП), зокрема акцентовано увагу на ролі девелопера як ключового агента інноваційного перетворення. Обґрунтовано вплив мультипроєктного середовища на вибір стратегій інноваційного розвитку, проаналізовано та систематизовано методи оцінювання інноваційного потенціалу будівельних підприємств.

Другий розділ присвячено розробці методичних підходів та інструментарію забезпечення інноваційного розвитку учасників ІБП. Зокрема, авторкою розроблено концептуальні засади інтегрованого управління інноваціями, що дозволяє забезпечити відповідність стратегічних орієнтирів підрядних підприємств вимогам девелоперських проєктів. Проведено аналіз впливу макроекономічних, інституційних та технологічних чинників на динаміку інноваційного розвитку. Виокремлено актуальні тренди, серед яких: цифровізація будівельних процесів, екологічна трансформація та необхідність адаптації до умов воєнного та післявоєнного періоду. Побудовано модель оцінки чинників впливу на інноваційний розвиток будівельного підприємства.

У третьому розділі розкрито авторський прикладний інструментарій управління інноваційною діяльністю учасників будівництва. Запропоновано методику оцінювання інноваційних рішень девелопером на основі матричного підходу, що враховує співвідношення ефективності інновації та загальної ефективності проєкту. Розроблено анкетно-оціночні методи самоідентифікації

інноваційного потенціалу підрядних підприємств, що дозволяє оптимізувати їхню участь у проєктах на етапі тендерного відбору. Запропоновано методику оцінки технічної прийнятності інноваційної будівельної продукції на основі європейського досвіду стандартизації. Обґрунтовано можливості впровадження розробленого інструментарію у навчальні програми економічного спрямування в ЗВО.

Загальні висновки сформульовані чітко, логічно й узгоджено із поставленою метою та завданнями дослідження. Вони узагальнюють основні наукові результати, мають належний рівень наукової аргументації та містять практичні рекомендації, що можуть бути використані у господарській діяльності будівельних підприємств, в управлінській практиці девелоперських компаній та в системі підготовки фахівців економічного профілю.

Таким чином, дисертаційна робота Галунки О.Д. відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Робота відзначається логічною структурою, завершеністю дослідження, належним методологічним забезпеченням, науковою новизною та високим рівнем прикладної значущості. Отримані результати становлять вагомий внесок у розвиток теорії та практики управління інноваційним розвитком підприємств у будівельній галузі.

Наукова новизна отриманих результатів дисертаційної роботи

Сформульована здобувачкою мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи, з дотриманням наукової логіки трансформується в систему поставлених і вирішених у роботі наукових завдань. Поставлені завдання структурно та логічно узгоджені між собою, а їх кількість є достатньою для розкриття теми дисертації відповідно до визначеної дисертантом мети. Зміст дисертаційної роботи відповідає назві теми та засвідчує завершеність дослідження. Висновки за результатами дослідження корелюють із поставленими завданнями та науковою новизною.

Зміст дисертації та опубліковані наукові праці свідчать про ґрунтовне опрацювання авторкою проблематики дослідження, особисто отримані

результати містять наукову новизну, мають практичну цінність і відображають авторський внесок у досліджувані питання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних положень та удосконаленні методичних і прикладних підходів до управління інноваційним розвитком будівельних підприємств у межах реалізації інвестиційно-будівельних проєктів, що враховують особливості взаємодії учасників будівництва, девелоперські вимоги та мультипроєктне середовище функціонування.

У дисертаційній роботі здобувачкою удосконалено:

- теоретико-методичні засади формування системи управління інноваційним розвитком будівельного підприємства, у межах яких, на відміну від існуючих, обґрунтовано доцільність її побудови з урахуванням принципів взаємоузгодження інноваційного потенціалу підприємства із вимогами девелоперських проєктів, структурно-функціональних зв'язків у межах інвестиційно-будівельного проєкту та параметрів технічної і проєктної документації (с.66–72);

- методичний підхід до оцінювання доцільності впровадження інновацій підприємствами, який базується на чотирьохкомпонентній класифікації інновацій (продуктові, процесні, організаційні, маркетингові) відповідно до Керівництва Осло та дозволяє здійснювати об'єктивну оцінку відповідності технічним вимогам, а також розрахунок обсягів необхідних інвестицій з урахуванням потенціалу підприємства та специфіки проєкту (с.161–169);

- прикладні засади управління інноваційною діяльністю стейкхолдерів інвестиційно-будівельного проєкту, у межах яких запропоновано систему анкетно-матричних інструментів самооцінювання інноваційного потенціалу підприємств та рівня доцільності впровадження інновацій, що сприяє виявленню «вузьких місць» і прийняттю управлінських рішень щодо інноваційної участі у проєкті (с.161–169);

- інструментарій стимулювання інноваційного розвитку будівельного підприємства девелоперською компанією, який поєднує методику оцінювання привабливості інноваційних рішень, алгоритм їх вибору та інтеграцію в

проектну діяльність, що дозволяє спрямовувати інноваційний розвиток до досягнення цілей девелоперського проєкту (с.143–150);

- класифікацію чинників інноваційного розвитку будівельного підприємства, яка доповнена з урахуванням ролі інновацій на різних рівнях функціонування в межах інвестиційно-будівельного процесу: локальному (на рівні учасника), процесному (на рівні операцій), об'єктному (на рівні будівельного продукту) та комплексному (в межах інвестиційно-будівельного проєкту загалом), що дозволяє побудувати ієрархічну модель впливу інновацій (с.122–139);

- понятійно-категоріальний апарат економіки підприємства, зокрема уточнено трактування категорій «інноваційний розвиток будівельного підприємства» та «управління інноваційним розвитком», що, на відміну від наявних підходів, враховує вплив зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів інвестиційно-будівельного проєкту, специфіку мультипроєктного середовища та адаптивну здатність підприємства реалізовувати інноваційні зміни відповідно до проєктних вимог (с.46–55).

Отримали подальший розвиток:

- науково-прикладні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу підрядних підприємств, які передбачають використання методів самооцінювання, факторного аналізу впливу зовнішнього середовища, зокрема — вимог замовника, постачальників, консультантів, екологічних та соціальних трендів, що дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень щодо інноваційних вкладень (с.125–139);

- методичні засади формалізації рішень щодо впровадження інновацій, що базуються на використанні матриці привабливості інноваційних рішень за шкалою допустимості, що дозволяє диференціювати доцільність впровадження конкретних видів інновацій у межах ІБП (с.145–151);

- прикладні засади інтеграції інноваційних компетентностей у професійну підготовку фахівців, які реалізуються шляхом впровадження елементів управління інноваційним розвитком у навчальний процес, що сприяє формуванню практично орієнтованих знань у майбутніх управлінців будівельної галузі (с.191–196).

Зважаючи на вищевикладене, наукова новизна результатів, наукових положень, висновків та рекомендацій Галунки О.Д. не викликає сумнівів.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення одержаних у дисертації результатів полягає в розробці прикладного інструментарію та методичних підходів до управління інноваційним розвитком будівельних підприємств, які функціонують у межах інвестиційно-будівельних проєктів. Запропонована система управління інноваційним розвитком дозволяє синхронізувати інноваційні стратегії підрядників з вимогами замовника та девелопера, враховуючи поточні технічні, організаційні та економічні параметри проєктів.

У роботі запропоновано: матричний підхід до оцінювання інноваційних рішень за шкалою «ступінь привабливості – рівень ефективності», що дозволяє девелоперам обґрунтовано оцінювати доцільність упровадження інновацій в умовах проєктного середовища; методичний підхід до стимулювання інноваційної активності стейкхолдерів ІБП, який передбачає поєднання стратегічних цілей девелопера з потенціалом учасників будівництва; модель оцінювання доцільності інвестування в інновації підрядними підприємствами, засновану на чотирьохкомпонентному аналізі (продуктові, процесні, організаційні, маркетингові інновації) відповідно до положень Керівництва Осло, яка адаптована до умов тендерної документації будівельних проєктів.

Практична значущість дисертаційної роботи та окремих її положень підтверджена впровадженням результатів у діяльність низки суб'єктів господарювання, що здійснюють реалізацію інвестиційно-будівельних проєктів у місті Київ, Київській та Чернівецькій областях, а саме:

ТОВ «Регіон-Агробуд» – при виборі інноваційних рішень у межах проєктів «Реконструкція заводу технічних газів у м. Київ, вул. Лебединська, 3-б» (2021–2024 рр.) та «Будівництво СТО з центром продажу у м. Вишгород, вул. Ягідна, 17» ТОВ «БРП Київ Центр Захід» (2021–2023 рр.), а також при реалізації проєкту зведення котеджного містечка у м. Обухів (2024 р.) – на стадії проєктування (довідка № 131 від 22.01.2025 р.); ТОВ «Будівельна компанія «Водограй» – при впровадженні системи оцінювання інноваційних рішень у

межах реалізації проєкту «Будівництво житлових будинків з вбудованими комерційними приміщеннями (блоки 8–14) з паркінгом по вул. Буковинська, 62 у м. Чернівці» (довідка № 53 від 23.12.2024 р.); ТОВ «Синергія Інвест» – під час визначення інноваційного потенціалу підприємства та напрямів інноваційного розвитку (довідка № 12 від 20.01.2025 р.).

Окремі теоретичні положення та прикладні результати дослідження впроваджено у навчальний процес: Київського національного університету будівництва і архітектури – при викладанні дисциплін економіко-управлінського блоку (довідка № 14-1.9/613 від 02.09.2024 р.) та Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича – у межах навчальних курсів з управління інноваційним розвитком у будівництві (довідка № 09/19-4429 від 30.12.2024 р.).

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення дисертаційного дослідження опубліковано у 23 наукових працях, з яких 9 статей – у наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б» (у тому числі 4 – одноосібні, 1 – у співавторстві з одним автором, 4 – у співавторстві з більш ніж двома авторами), 1 стаття – у періодичному науковому виданні країни, що входить до складу ОЕСР та Європейського Союзу, 13 – тез наукових доповідей у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій. Опубліковані наукові праці повною мірою відображають зміст дисертаційної роботи.

Авторкою дотримані вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Оцінка тексту дисертаційної роботи та публікацій Галунки О.Д., засвідчує відсутність ознак порушення авторкою вимог академічної доброчесності.

Кваліфікаційна наукова праця містить посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей, статистичних даних, відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права, відображає прагнення авторки надати достовірну інформацію про результати власної наукової роботи з питань розроблення і наукового обґрунтування теоретико-методологічних і прикладних засад формування системи управління інноваційним розвитком будівельного підприємства.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

В цілому позитивно оцінюючи дослідження Галунки Оксани Дмитрівни, необхідно виділити дискусійний характер деяких рекомендацій і положень:

1. У наведеному визначенні «інноваційного розвитку підприємства» (с. 46) акцент зроблено переважно на економічних аспектах - підвищенні прибутковості та конкурентоспроможності. Разом з тим, з огляду на сучасні глобальні тенденції сталого розвитку та зростання значущості екологічної відповідальності бізнесу, доцільним було б увести до визначення компоненту екологічного ефекту інновацій. Зокрема, варто підкреслити, що інноваційний розвиток передбачає не лише економічну ефективність, а й екологічну доцільність та сприяння зниженню техногенного навантаження, енерго- та ресурсозбереженню. Такий підхід зробив би визначення більш комплексним і відповідним вимогам сучасного інноваційного менеджменту в будівництві.

2. В аналітичному розділі дисертації наведено ґрунтовний аналіз внутрішніх витрат на виконання науково-дослідних робіт за різними джерелами фінансування, що дозволяє оцінити масштаби та структуру інвестування у наукову діяльність (с.111-122). Разом з тим, доцільним було б доповнити цей аналіз інформацією про результати такої діяльності, зокрема кількість отриманих патентів, ноу-хау або інших об'єктів інтелектуальної власності, які можуть бути показниками ефективності витрат на НДР. Це дозволило б краще відобразити зв'язок між вкладеними ресурсами та досягнутими інноваційними результатами, а також надати більш повну картину стану інноваційної активності у досліджуваній сфері.

3. У табл. 2.6 (с.125) дисертанткою систематизовано чинники, що впливають на інноваційний розвиток учасників інвестиційно-будівельних

проектів, з урахуванням їхньої вагомості за результатами експертного опитування. Представлені дані є змістовними та свідчать про комплексний підхід до аналізу. Разом з тим, робота виграла б у концептуальному плані, якби було здійснено групування факторів за логічними ознаками (зовнішні/внутрішні, економічні/соціальні/технологічні тощо), що дозволило б більш структуровано представити результати та виявити міжфакторні залежності.

4. На сторінках 125-139 дисертанткою представлено авторський підхід до оцінювання компонентів інноваційного розвитку, що вирізняється комплексністю та орієнтацією на практичні аспекти функціонування будівельних підприємств. Водночас, доцільно було б розглянути можливість включення додаткових факторів, зокрема податкового сприяння інноваційній діяльності, яке у багатьох країнах світу розглядається як важливий інструмент стимулювання інновацій у реальному секторі економіки. Урахування такого індикатора дозволило б повніше охопити зовнішні макроекономічні умови, що впливають на інноваційну активність підприємств будівельної галузі..

5. У третьому розділі дисертації доцільно запропоновано серію анкет-опитувальників для самооцінювання підрядним підприємством необхідності впровадження інновацій (табл. 3.3–3.7, с.163-168), що свідчить про прагнення авторки надати практичні інструменти для оцінки інноваційного потенціалу та потреб у нововведеннях. Разом з тим, робота виграла б, якби було подано короткий аналіз результатів пілотного тестування анкет або принаймні окреслено можливі проблеми в інтерпретації відповідей (наприклад, суб'єктивність оцінок, вплив зовнішніх факторів тощо). Це дозволило б підвищити достовірність і практичну придатність запропонованого інструментарію, а також дало змогу користувачам анкет краще орієнтуватися у подальших кроках після отримання результатів самооцінки.

Разом з тим, вказані недоліки і наведені зауваження в основному вказують на дискусійні аспекти, мають рекомендаційний характер і не є суттєвими та не заперечують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Галунки О.Д.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Галунки Оксани Дмитрівни на тему «Система управління інноваційним розвитком будівельного підприємства», що подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» є завершеною науковою працею, яка містить наукову новизну та має практичну цінність. Структура і зміст дисертаційної роботи повною мірою розкриває тему проведеного авторкою наукового дослідження та відповідає спеціальності 051 «Економіка».

В дисертації відсутні порушення академічної доброчесності.

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. №44, а її авторка - Галунка Оксана Дмитрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент :

доктор економічних наук, професор
професор кафедри економічної теорії
обліку та оподаткування
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Любов ЗГАЛАТ-ЛОЗИНСЬКА

Підпис Згалат-Лозинської Любові Олександрівни засвідчую

Вчений секретар Вченої ради
Київського національного
університету будівництва
і архітектури

Микола КЛИМЕНКО